

Am Stoc

Tomář ó maitle, Coláistíte na hIolrgoile, Saillim, Dá éup i n-easáin

Spráit Nua. Leab 6. Uimh. 6.

FEABHAR, 1929.

DÁ PISSINN A LUAC.

1 Mears na nGaeódeal 7 Nua-Eabhrac

Nua-Eabhrac,

4-1-1929.

Tágann bprón 7 uaisnear go minic i gceannach deóparáidé ar Éirinn, go mói-mór 7 gceannach daomh atá 'na deóparáidé dá amháin, daomh na caitheamhanna nórá ná béalpa na tíre comhthigse leir. Sé 'n éadair 7 feapar do bhuine an bprón 7 an t-uaisnear rin a éup ar cuijne, ná iad a laistí ar éum' ar bhr, bairc 'na éamháidé i Nua-Eabhrac, an éadaip ir iongantaise, comhthigse ra domhan. Annpore tagann daomh ar gacáid, daomh ar long raoi, daomh ar long mbliant, daomh ar long aigis, daomh ar long aonú. Ocht milliún daomh ann 7 a nuaibhrialt uaisnear 7 de phoibhre 7 o'aoibhneap ag an gcaidh is mó acu. Dá milliún Saeódeal 'na mears riut —Saeóil gan teanga túictéar acu mar atá ag muinntir na dtíortha eile le h-iad a éonghbáil le céile agus a n-ainneacáil i mears na píopláipeasaí eile.

Cé marp eisísear leo? Cé'n éadair a scatéearn riad a n-ainmír faoi scatáip mói iongantaise reo! Daomh atá i ndón reasam 7 leat-taobh ná ari an gcláir, marp a dearrfá, a' fairs 7 a' fíeáidé ariú go leir, is féidir a lán rpóirt 7 riants a baint aptu i scaili go dtig leir, beagnac, deapmhar a déanamh ari uaisnear na deóparáidé.

Ní éisífimid píor annpore ari na Saeóil (marp is "Saeóil" a tuigtar orthu uilig) den dara ná den tréar gláim, na "Saeóil" rin a éup Tammany Hall ar bun, marp níl puto ar bhr Saeódeal a' baint leo intiú acé an t-ainm. Tá cumháid mói poiliticeáta acu-pan, agus is iondha feap mói láidir 7 bpoliticádaí Meipiceá a bprul fuat 7 dears-éspáin aige dhoibh, 7 ní gan fáit.

Agus ní éisífimid píor ari na "Saeóil" rin a támás annpore ar Éirinn a hoict-deag ná a fiéidé bliantáin ó foin, ar éigis leo ra gceannachádaí ná ra tráchtáil 7 ari marc Leo anoir deapmhar a déanamh ari an t-ainm níl fugaod iad ná é a céile gur innti a fugaod iad ari éop ar bhr.

Táinif a' trácht anoir ari na milte Saeódeal a támás annpore ar Éirinn le bliantánta goimhde anuar, Saeóil atá ag obair annpore i mears daomh ar gac náiríú eile le domhan 7 ari marc Leo raoibhneap 7 raopraítear 7 aonúneap a baint amach ari a nór fém, díreací marp atá na hEadálaig 7 na Searmannis 7 na hUdaráig 7 muinntir na dtíortha eile dá mbaint amach dhoibh-fém.

Ir deacair le daomh naé rath 'na deóparáidé ariú an tuismit Éirinn a bairc aige ari an scaili a bprul an ríseal ag deóparáidé ar Éirinn i Meipiceá. U'férdir gur ad é rídearc Deilbhé na Saoi, ag déal éanam Nua-Eabhrac a gnsor an tiosgbáil, acé is cinnte go dtígann ariú mói cumháidé 'na éorúe 7 in' innti ón gceáid uair a éisísear ré cor ari talamh—ran Oileán Úr. Ar dtúr, ar nódig, ní leir dhoibh fém go bprul ariú a' trácht ari ari éop ar bhr. Bionn átar átar—átar marp scaili ari bairc raoi, san cors ná bacaí leir, aigsear na píobl agus a lán eile le fágair, i bprul ón dealbar 7 ón mbochtaineacht, ó na bocáinisi

beaga 7 ón rígláburdeacht ari an bprulim, gan aon truit ná caitheamh ariúpore ó mardún Dó Luain go horúe Dó Sæair. Bionn obair épuairdó annpore fíreann ari ari ní éisíseann ré rin ipteac ari ari dtúr. 1 scionn tamall, éisíseann ré tuilleadh de bairc a' ríomh-éireacht le caimhnta ná neadalaé ná na nGaeómainneac a bprul ré ag obair leo 7 tagann fonn caimhnta le Saeóil marp é fém ari. Léigeannt ré ari an bpráipear-faoi éisíseann fíreann ar Mhiseó, ná daomhában uarai ar Saillim 7 téigeannt ré ipteac ari. Annphu buaileann ré le daomh, b'férdir, ari an mbaile céadra ari b'ar é in Éirinn, 7 toraíseann cártoeácar ari an bpróinte. Cuirteann an deóparáidé eile, atá ar t-íp reo a reacáit ná b'férdir a deic mbliantána, na milte ceart ari fá 'éinle daomh 7 marc 7 cloic 'na áit túictéar 7 tagann píot uaisnear ari éorúe na deirte acu. Tá an t-íp ná a reacáit mísora eile bionn cuijne na bochtaineacáta 7 an an-ri 7 na daomhre 'a bhró' cup ipteac ari comhmóri ra mbaile ag imleacáit de réir a céile ar a innti. Ir seapar go mbí ré imleacé glan agus 'na ionad tá pictiúr alúinn dá t-íp túictéar aige—pictiúr a bprul páipceanna míne ann 7 eniúc árda glara 7 lochá geala aigis.

San am céadra a bprul an t-áthúr imleacáit reo ari riubhal, bionn an deóparáidé gacáid lá 7 scatéearn daomh ar náiríú eile, daomh aindíoraíca naé bprul aon eolair acu ari Éirinn ná ari Saeóil acé anamhán an méid a chuala riad ra taitheáide ná a céadra riad rna "moyie" —daomh a tugas "Mick" ná "happ" marp ann ari agus a bprul 7 scatéearn a' déanamh rpóirt de 7 a' magaod faoi. Má tagann ré aon áit ari opúir is cinnte gur deacair aon tráchtáil ná ruamhneap imleacáit a bairc aige, agus mura dtugáid, téigeannt an magaod 7 an taircúine faoi na éraiceann 7 is seapar go n-éisíse ré níor Saeódeal aige ná marp a bhr ré amháin. Daomh naé nuaibhriada tada ra mbaile acé capaolt agus céadra ní bionn riad i bhrad annpore go n-éisíseann riad níor Saeódeal aige ná'n fíor Saeódeal is feapar in Éirinn. Cúpla-úair, bionn iongantair ari fém nuair is leir dhoibh an t-áthúr rin, acé ní tagann ré fá deara é go dti go mbí ré roimh.

Dubairt mé éeana gur áthúar rpóirt 7 riampá gnsomhácta 7 caitheamh ariúpore na milte Saeódeal 7 Nua-Eabhrac don té atá i ndón é fém a céadra i leat-taobh 7 gan baint a bairc aige leir na céadra cumháidé 7 comhluadar atá acu. Ir fíor rin, go mói-mór ra lá inti, ór jut é go bprul níor mó daomh a' trácht t-áthúr ari Éirinn ná marp a bhró éeana. Agus ní hionann deóparáidé an lae inti 7 deóparáidé deacair mbliantáin ó foin. Sna laeteannta fad ó níor támás go Meipiceá acé anamhán na buaileáilli 7 na eailíní naé rath aon trácht mancheacáil ari ari mbaile, clann an feilmeára bairc. Tagann riad-pan inti fíreann, ari nódig, acé tagann a lán eile 'na dtíortha, dochtúr, innealtúr, rpíobhneáis 7 a leicéid—daomh naé marc Leo ná naé marc dhoibh comhluadar ra Saoi-Stát. Marp rin, tá pojnt 7 ari pojnt 7 pojnt eile ro gcomhluadar Saeódeal annpore naé bpráipear-fágair in-aon comhluadar eile ro domhan. Sa gceáid áit, tá Cumann na

Connach—tá cumann le haigaird gac Connach i n-éirinn 7 ríaoi na daomh a bamear leo na buaileáilli 7 na eailíní a támás annpore ari long raoibhur 7 réim. Bionn daomh 7 céileach acu, bionn cluici liathróide 7 airtreámh acu, agus ní bionn aon eapaird ríomhári opúir—ríomhári na tróca ná ríomhári an truit gairb, glórach. Bácaid ríaoi an treampós láil' páipreac agus lá ari bhr eile ari fíreann leo. Dé acaífe daomh atómáil gur ab iad a éup ariúpore 7 congnáin go héirinn nuaip a bhr réin a' teaptáil uairi go séap 7 go mbionn ríaoi i scómainnre fá réir a níodhceall a déanamh ari a ron. Dameann an éirí is mó de na Saeóil i Meipiceá leir na Cumann reo 7 leir an dá Cumann poiliticeáda—Clamh Saeódeal 7 an A.A.R.I.R. (American Assoc. for Recognition of Irish Republic).

Annpore tá an American-Irish Historical Society ann. Seo cumann le gnsomhácta daomh de bhráid Saeódeal i Meipiceá a bhráin. Ní fíreann le daomh bairc páipreacáir ra gcumhácta reo, deirtear, gan bairc de cineaú Saeódeal a, bairc ruar le deic 7 d'fíeáidé bliantáin d'aoir, 7 gan rmaointe nua ná barambla contabairteacá a bairc aige a éisífimid ipteac ari fíamhneap 7 rioteán an Cumann. Bionn oimhneap móri publísí acu uair a mbliantáin 7 gnsionn riad bhráof fada comháiptreacáir le céile. Bionn rpíomháid acu nuaip a éisísear ball ríobh-teabhar nua i gcló ná nuaip a tagair ball-eile ari ari t-íp ionrach ran Éorpaí 7 gábhain riad comháiptreacáir leo 7 le n-a céile ari. Nuaip a éuaird linnbergh go páipur, rpíosbáid i bpráipear eile gur de cineaú Saeódeal a mácaid. Cúpla-úair ari Cumann Seancair Saeódeal i Meipiceá utá éuair a fíapruise thí an fíor é ná nac fíor. Cúpla-úair fíreaga éuair a n-ri gur 7 gComháiptreacá Tiobraid Árann a rugáid mácaid a hacaí acé gur fág ri Éire nuaip a bhr réi bliantáin d'aoir. Fuaighneadh an litir 'rna páipréip nuaibhreacáta uilig agus rpíosbáid i n-annlá an Cumann cumháidé bheag mórbálaí ari an ngníomh iongantacá reo a jumne laoc eile de rioltáid Saeódeal! Tá an cumann reo go han-trairbhe 7 tá leabharplann alúinn acu. Ir t-riúag naé bprul eacaid ag domneac dul ann acé anamh ná ball fém.

Annpore tá dtíortha eile ann—na pseudointellectuals—a bprul ag caint go riomhurde fá cultúr 7 nómáiptreacáit na nGaeódeal, fán scaili ari leatnáis ari rpíomháir polair an Chéideamh, an oideacair 7 na ceapáine ari fíor an domhan ran am a raiid muinntir na dtíortha eile fíatáin aindíoraí. Tagann bhráid opúir nuaip a feicear riad oíráma ná pictiúr a' déanamh rpóirt ná magaod faoi na Saeóil 7 labhrann riad go dian 'na n-áigair acé ní déanann riad tada iad-fém le cail na nGaeódeal a méadú. U'férdir gur comhácta eile é reo ari an ariú móri rin a tugas ari Saeóil Meipiceá—comhácta píot inferiority complex nuaip a feicear ré an mear 7 an uprám atá ag muinntir na dtíortha eile éirítear 7 ari déantúir 7 ari éeán na n-éabhrac 7 na bhránnacáid 7 an nGaeómainneac. San am céadra, níl acé taircúine agus d'fíeáidé dhoibh acu ari na Saeóil a bamear le Cumann na gComháide. Níl aon eolair acu-pan, dair leo, ari oíspreat

uasal na nGaeilge. Bionn chruinniu litéarpha acu ag tleigean riad filítheachtaí Eorpánaí ag cioneann riad ceisteanna litrítheachta ag poilítheachta i dtoll a céile agus ag eile. Dé níl ann uilig ach eant san aon éip leir.

Tá oiream amán eile ag ceart cup ríor ógúr rul dá gscríobhúige mé an cunnar reo. Oiream beas fór iao ac tā riad róánpí. Saeoil iao ro ap mait leo ceirtone ag ceol ag tóama na nGaeilge a éip or cónaip minntípe na tíre reo ap aon comhphrom le ceirtone ag ceol ag tóama na náiríún eile. Tá fior acu go baint na mílte daoine i Nua-Eabhrac fén, san trácht ag éacraíche eile ap futo na tíre, nach baint eolur ap bít acu ap céol Saeilgealac ac amán ap an "Wearin' of the Green"—a meapar nach dtagann futo ap bít eile ap Éirinn ac an an treampas ag an bata dhoisgin—daome nach braca ariam tóama Saeilgealac ab'fearr ná "The Colleen Bawn" nó "Peg o' My Heart." Siad an oiream reo a éin ag "Sgoil Statoéan Saeilgealac" ap bun trí bliadna ó fom. Tugadh iarrteach faoi éomairce lotrsoile Fordham i mbliadna é ag tā duine den bheirt a éin ag bun é n'ollamh ran lotrsoile faoi lácais.

Cioneadaí na "Irish Guild Players" ap bun feirín anúairidh—rin curdeachta clásaithe le tóamaí Saeilgealaca a éip i dtarbhdearc i Nua-Eabhrac. Cioneadaí ré tóamaí Saeilgealaca ap bun ra Provincetown Playhouse ap feadh miosa, an Samhradh reo caite. Sin futo nár dearnadh ariam ionfheirin. Séard atá rómpa Repertory Theatre Saeilgealac a éip ap bun annree ap náisiú, tá fior ag an raoisal nach gcuimheann an Saeilgealac gnáth móran ruime ra tóama ná ran tarbhdearc—ac tā na daome reo ós ag bainneann an cheirdream ag an dochar ag an dhoighraif leir an oige ag gcomhrarde. Muha mbi toradh ap a scuir oibre ni oíche a bhearr a loct.

Sin cunnar ap raoisal Saeilgealac Nua-Eabhrac. Má tá magadh ann déantaí maiteamhnaí dom. Cairete duine an deör a baint ap an deobhútheachtaí ap cuma eicín agus tā ré comh mait do gáife a déanamh ap fáitíor go nádúrach ré gol.

BRÍSIOD BREATHNAÍC.

Du ceart dá gac Saeoilgeoirí i mbáile Óca Cliat san aon ariam do éannaí.

AC

Eran

Cinneide

AN T-ARÁN IS FEARR DÁ NÓDÉANTÁIN.

124 SO DTÍ 131 SRÁID PARNELL

Agus

BÁCÚS NAOMH PÁDRAIG,
BAILE ÁTA CLÍAT.

Sután—3141.

TEAC AORDEACHTA

DIT TEACHTAÍ LE HAIS LAETANTA

UÍ MONSÁIN

CÁRNA.

raoinse. Tá comhghairfeachtachta. bádóireachta ag tóama ann. Is é aitheacht lochá ag farráise ann. Tá tosaí Saeilge ag cuile duine ra teac.

RÍFÍ NIÁL

CÁIB XIV.

Bailis na dearnphátrípeacha reo, Thoparán agus Slum, bailiseadair pluas mórfear, tosaí agus foighne na tóimí. Suaireadar leo riad go dtí na Gleann, suí baineadar thír Áircíl amach, go bfuairteadar curdeachta bheag de minntípe na nGleann annraí rómpa. Suír Áircíl agus húirtír ír a scáipte ag taobh amán de'n dorso, agus an fear ós ír a minntípe fén ap a n-ágsaír amach, ag an taobh eile. Bí Hallgeora n-a rúrde tuar ap an ároán agus deágsiománpí. Bí Thiórtolf annraí, ag imteach anonn ír anall, agus a tuas in áitíte aige, ag filteá náis bfaictear d'ontúine go mairb ré ann. Caiteadh fleadh na bainne go rocaíp rópta, agus ap a bheit capaí dí. Táimí Hallgeora ó dear abaitle le Slum. Ap fhiúintí fíorámaí Leice óibh, d'fiafriúis Thoparán de Hallgeora an glacfaidh a bheit n-a máisítear faoi teac. "Ní glacfaidh," ap ríre, "ní bheit aon baint agam leir."

Comhís rí a h-imbinn faoi rímaítear mait go leor an gheimpeadh rin, agus éairítear rí ríteach mait leo. Ap teac an fíorámaí dearnphátrípeacha camait ap a ntóimí.

"Fágfa mire agat-ra fíorámaí Leice," appa Thoparán le Slum, "mairb ír é in comhapaíse óuit; nach mé fén fior go log Oírp-dear le comhurde ann, agus biont Censai agaínn deipt, leat ír leat."

Bí Slum rópta leir an rocaíp rin. Táimí Thoparán ó dear go log Oírp-dear, agus d'fhan Slum agus a bean, oícheámaí Leice.

Níos bprada gur bailis Hallgeora lion díge capaí timcheall uippi. Bí rí an-éairíteach agus panntaí ran am céadna. Rugadh ingean do'n lánaímuin ra ramphad bí eugach.

"Cé'n t-anm a dear uippi?" appa Slum. "Anm mo fíean-máctar fén" adeir rí, "máctar m'atá, ré rin Thoparán."

Haireadó an leabhar agus tugaí Thoparán mairb anm uippi. Réip mairb bí rí a' fár ruar, bí rí a' dul go mórfi a scórálaítear a máctar.

Táimí rópta a' dul capaí faoi'n am reo, ra tairpeint, agus timcheall ap Cuan na Matgamán, go nádeata Suan agus a comhlúcht amach ag iarsaí, ran Eamhrac; go dtámhach roimh mórfi saoráit 'noim' oppa, gur ruaiseadh iarrteach ap lior an Eire iao agus báiteadh iao. Déilí iarscaí Calbaic go braca riad fén Suan a' teac i dtír ap Rinn Calbaic. Níos éifeo móran an ríseáil reo. Déilí éaoi ap bít níos fíreáil ríseáil ná fíuan, beo ná mairb, ap Suan ná ap a chuid iarscaí uairián omac.

Níos a éuala Hallgeora an ríseáil reo, ír mórfi a goll ré uippi, mairb du é Suan dearnphátrípeacha a máctar. Táimí Slum ap Thoparán a' chumhacht a déanamh leir.

"Ní déanfar" appa Thoparán, "ac mór m'vo diarbh, du mairb liom fíorámaí Leice deipt agam de mo chuid fén."

Táimí Slum d'á mnaoi céadó a dubhaint Thoparán, agus 'ré' futo a dubhaint ríre go mbu mairb an agaird air an láit fágail n-a ndiaidh.

CÁIB XV.

Tug Thiórtolf dualadh do duine de siollaí Áircíl, agus annraí cùin Áircíl an ruais air. Tug ré leir a capall ír a chuid airm, agus ag imteach do dubhaint ré "tā mé ag imteach anoir" adeir rí, "agur ní fillte mé go h-eag."

"Ní h-imbíse uainn ac tā" appa Áircíl. Níos tarráin Thiórtolf ríman go fíordíte fíorámaí Leice, áit a bpradaí ré fáilte éairíteachtaí a Hallgeora, agus fáilte mairb an Slum fén. Táimí ré dí-re gur óibh a h-ataí a n-a teac é, agus d'fhan ré congnath agus comháile uippi fén.

"Ní fíoráim liom tada páid faoi d'fanacht annree," adeir rí, "go bpradaíte mé de Slum i utóraí é."

"Baint rid a' teac le céile go mairb" adeir rí.

"Tā," ap ríre, "rátac mairb."

Cuaró rí go dtí Slum iao rí, gur éamh a dá láimh timcheall a bháisach ír a murníl, agus aubhairt: "Tá atcúinge beas agam le n-ápparó opt" adeir rí; "a' dtiúbhra tú dom ír."

"Béarrfad" ap reipean, "már" ceart éibhí an atcúinge i. Ceáro a teartuigeanar uait?"

Cioneadh an ruais ap Thiórtolf" ap ríre, "amair ó teac m'atá, agus 'ré' aodhába mian liom go dtiúbhra faoiún d'annree; ac maha luigean ré le d'intinn é fágail iptis, ní éigíte rin aon mairíam optraí."

"O d'fíipp tú cón macánta rin oírm é agus sup iappair," appa Slum, "ní éiteo éairí meá cuíte mé tó, ac caite mé é reo páid leat; má tagann d'fíorámaí ap bít faoi, b'fhuil slan aige ap reo."

Ap air leice ap a' bpointe gur innar rí a ríseáil do Thiórtolf.

"Níos é aill tú pioe de do éapáinnar fór" adeir Thiórtolf, "agus ap nádúis ní beadh ríl agam le n-a malaist."

Cúin ré faoi imp an teac annraí, agus so ceann ríseálmhí ní páid cailleadh ap bít aip marbh le n-a deágsiománpí; ac déanamh i bpraoi sup achtairis an ríseáil, agus go páid ré a' déanamh cím-chuaithill de cuile rúin. Ní páid géilleamh aige do duine ap bít ac do Hallgeora fén, cé nach dtug ríre cabair ná congnamh do in a chuid rúint. Táimí Thoparán a' capaioi ap Slum faoi n-fágail iptis, a' páid nach é an t-ád a tiocfaidh ap ac an m-ád mórfi, mairb támh ceana, mura scuiresti 'un dealais é. Támh Slum leir, ac n-a thairbí rin, níos bain ré riúbal ap Thiórtolf.

CÁIB XVI.

Ap teac an fíorámaí d'á fíorámaí, tápla so bpradaí na fíorámaí mórfán duada, ag iappair a scuir caomhac a tabairt abaitle. Bí eudo mairb de na h-uarsáin a' dí ag Slum imdhé ap reacán.

Oíapp ré ap Thiórtolf a dul ap an oírm in éanfaid leir na siollaí agus fíorámaí a bpuigíodh aon tuaimre ap na caoimh.

"Ní baineann do chuid caomhac dom-rá éor ap bít" appa Thiórtolf, "agus ar éaoi ap bít ní le do chuid siollaí a nádáin ann. Dé teilis fén ann," adeir rí, "agus gáfa mé in éanfaid leat."

Táiríonn an mero ríin tuilleann. Bí Hallgeora d'á fíorámaí fén taobh amuise do'n dorúr, mairb bí an lá go bpráis. Támh Slum go dtí i.

"Anoir," adeir rí, "tā mé fén agus Slum tan éir tabairt faoi n-a céile, agus ní fíana eile ír fíoráim linn deipt comhurde ra teac céanna," agus d'innir ré an ríseáil vi thio ríor.

Má d'innir fén ír le Thiórtolf a' taoibhí rí, agus labair rí go te oícheann te le n-a fíor. Faoi deirfeidh bí ré comhpuigte rin go dtug ré clárta boire ap an leisceann dí. "Ní fíorámaí éirteach níor fúrde leat" adeir rí, agus d'fíonn ré.

Anoir caiteamh a páid go mairb smáid domhain aici do Slum, agus gur rí rí ná fíorámaí le neart bpráisach choimh. Támh Thiórtolf cíuci.

"Ir airtéach an cineál grinn é reo duit" adeir rí, "agus feiceamhur a dtáinéadach a leisceáid aipr."

"Ná fíorámaí le n-a fíoráim reo baint amach" ap ríre, "agus ná cuimh roimh m'fíor, deas ná mórfi."

Níos b'fúrde ré a tuilleadh, ac d'fíonn leir agus cairn an mle air.

MICÉAL O DRAISNEADHA.

O FORMÁIN agus COM
CLODÓIRÍ agus LUÍT DÍOLTA
PÁIPÉIR AGUS LEABAÍA.

SRÁID NA SIOPAS, SAILLIMH.

Coláirte na hIolrasóile, Saillim.

Seisiún 1929-1930.

Scoláipeacáta na Saeðealtaécta Léiseacáta i nGaeðilse

Tá rosláipeacáta le fágail ag Saeðilgeóipí ó thúctear mar leanap:

(a) £60 ra mbliadain ap feadó ceitíte mbliadain do ñaoine a bfuil
Dunospánu na hIolrasóile dante amach acu.(b) £60 ra mbliadain ap feadó óa bliaðam do ñaoine eile ór
cinn oët mbliadana deas a bfuil comhpháit poðluma opta.Tiubhpap léiseacáta i nGaeðilse, ra gColáirte, ap na haðvair poðluma
reo leanap: Tráctáil, Seilleagá, Cúntararðeáct, Seanáar, Ríomáipeacáta
Tipolariðeáct, Tí.

Mí béró ap na mic-léiginn acu dualgair ñeaga a ioc.

Aontuime atá ag cupi irtéacá ap na Scoláipeacáta tuairphionta ni mór
óa iappat a béró irtig Róm bealtaine 24.09. 1929.Le tuilleam usdáip a fágail rgsfóibar ag Rúnarðe, Coirde Scoláipeacáta
na Saeðealtaécta, Coláirte na hIolrasóile, Saillim.

(Mí aðmóéitap aon leitip a rgsfóibar i mbéapla).

Leabhra a Sgriobh
TOMAS O MAILLEAN GHAOTH ANIAR (3s.)
MAC DATHO (1s.)

Innsean nua ar an sean sgéal.

URLABHRAIDHEACHT
Agus
Gráiméar na Gaedhilge.Cuid a I. (Fá éadach, 7s. 6d.), trácht ar Urlabhair
heidheacht (foghraigheacht) i gcoitcheann, agus
ar chanamhna na Gaedhilge.AN GIOLLA DUBH.
Mícheál O Máille. (2s.)

Iad uilig le fághail ó

Cómhlucht Oideachais na hEireann

89, SRAID AN TALBOIDIGH,
BAILE ATHA CLIATH.Duine ap béró a teartwigeann "An Stoc" uair no ap mait leir fuasla a cup
air, rgsfóibar ré ag an Stíptóir
Liam Ó Duacalla,
Coláirte na hIolrasóile,
Saillim.Máidip le gac aðbair rgsfóibar a terðear
ra vðapinéar cumpceap rgséala ag
TOMAS Ó MÁILLE,
Coláirte na hIolrasóile,
1 nGaeðilse.Tísto an bporta - - 3/- ra mbliadain.
" " " - - 1/6 ra leitbliadain.

AN STOC

FEABRA, 1929.

Connrað na Saeðilge

Ba mór an t-áðbair áðair agur vðócar
váinn an cóntráil a tionslau i nGaeðilse
annroeo an Dómnacé ceana le caoi ip bair
ip feapip do cupi ap Connrað na Saeðilge
ra gConrað. Ba tráctáinil a ba pataítil
an cípmiú é agur ba cípí go mbéað muro
ulig burðeáct ón ap gferðe de Mac Siolla
þvísgde fáoi tðeáct agur caður leir an
obair. Ba cípí a aðmáctáil gupb é fém
mórán ba cionntriocam le ríuað comTUGARIÓ ÓUR SEURO ÁRACÁIS DO'N
CUMANN SAEÐEALAC IS FEARR
AN CUMANN ÍBÉRNAÍC INSÍÚRÁLA
TEÓ.1 n-AÐARIÓ TÓITEAMÍ AGUS COITÉINNE
PÍPHÍOM-OIFÍS—48 7 49 SRÁTO AN ÓDMA
AT CLÍAT.nÁ POLASAÍTE IS ÍOMLÁINE LE
FÁÐAÍL.Lionmáip ip béró i látáip do meallaró irtéacá.
Tá obair mór le vðeanam fáoi go mbéað
Stuátreacáet teamn tréan ap bun agamn.
Molamáip ceana do na müntedóipí
Saeðilge, ra scéadó áit, na ranganna atá
fán a scéadó do cupi amach 'na geraðbaða
ven Connrað. Tá ionann' r veit ranganna
riðo i gConrað na Saillim agur vða
nglactas len ápi gcomáiple agur le
comáiple na Cómhdala ni hé amán go
ntéanfarí gñiom tairþeacá ap fón Connrað
na Saeðilge ac do vðeanfarí gñiom a
béró 'na útgðarí mór rögleara do na
müntedóipí fém agur do müntití na
ranganna.Tá vðoone ann a céapar naé bfuil call
a tuilleam le Connrað na Saeðilge. Niil
muro a þáð naé vðoone macánta fáoi ac
reicteap óunn gupi mór an vðl amuða atá
opta. Tá ápi náimðe borg, bñisgñímpí go
mait go fóill—þó-þmogñímpí ap fá—agur
tréip a bfuil vðanta ag an Rialtar ap fón
na teangaró, niil muro rárta go ntéanfarí
gac fóill le go gcomáiple a scéadó ap
na pláta nuair a tiocefap Voegen. Veit
a scéadó riðo ap fágail go ceann 10,000
bliaðain. Niil mór an opeadó reo ap
Connrað na Saillim, Connrað Muigéeo,
Co. Sligis, Rorcomáin, Liathroma i Co. an
Cláir a béró ann le rompla vða scéadó a
cupi irtéacá. Ap an áðbair fín támardí ag
iapparíð ap vðoone ip na Connraðe reo
rgot a n-áite fém a ainnmá i na haimmeacá
a cupi cugann. Tis le ragairt, müntedóipí
i cípmi, voðtúipí i cíule vðine a cípmear
ruim ra rgséal go leip conganta a tabairt
vðm.Luðt gnoða na Saillim
AGUR AN SAEÐILGEVi cípa linn, ap cíuairt agamn
le goðið gup labair ré fáoi cón
teacáip ip tā ré riðarðóipí na
Saillim do cupi a labairt na Saeðilge.
Ip ñeas riðarðóipí i nGaeðilse naé bfuil
Saeðilge aíge, go leip acu 'na gcam
teipí ó thúctear agur ip mór an t-ionslaunaé bfuil fonn opta an teanga do labairt.
Máidip linn fém, ni labairt muro mair
ac Saeðilge rna riðarí agur éimpíseann
linn mait go leip. Ac 'na ótair fín tā
áit no vðo ann agur gan riðaré ven
teangan ag na congantóipí agur v'feile
feadó go mór Saeðilgeóipí do cupi ag
obair ionta.Marip leir na h-oirígi porta, tā pojnt
Saeðilgeóipí ionta. Ni leip fín. Niop
cón duine ap bér naé bfuil Saeðilge ap
a veip aíge no aice do cupi i n-aon oípis
porta i nGaeðilse. Vi opain fém intíeacá
ap an vðpíom-oípis porta i nGaeðilse gac
ap gceuro gnóta a bér vðanta agamn mar
napi fén a carlin píearðala muro a
tuigint, agur juto ip meara ni vðapna ri
iapparíð ap bér le muro a tuigint. Molat
váinn capaðo do cupi irtéacá mar gceall
upi reo. Céip tabaðt é fín. Tá leigear
amán ap an rgséal, cumpceap Saeðilgeóipí
amán ag obair rna h-ateacá reo.Ap an taobh eile annrín tā na bancanna.
Bíonn na támte Saeðilgeóipí rna bancanna
gac lá, go leip leip acu ip gan acu ac
ni-veagán ñeapla. Duine ap bér a v'feile
feadó na vðoone reo ag iapparíð a gceuro
gnóta do vðeanam vðaparó ré sup
amadán a leat acu. Muraé na fuipmeacá
agur na páipír a bior liona agur
rgsifóibar pojnt ne acu béróir 'na mbair
oípí ceapt ag uairí røppra na mbancanna.
Míl fior agamn cén caoi ip féróipí
an rgséal reo do leigear mar vða vðona
curo ve fannas an Rialtar nil rmaðt ap
bit ap luðt ceannair na mbancanna.Tá rochruigste ag "An Stoc" ainnmeacá,
gajim ip reolad luðt gnóta i nGaeðilse a
mbéað vðoone i vðon gnó a vðeanam i
nGaeðilge leo, a bairiú agur a foillriú
agur béró muro a rúil naé gceabréðað aon
duine ve cáiðoe na Saeðilge le h-aon
gnótarðe ac fáo reo amán.

meðþracaðán Voegen

V'féróipí naé vðuigfrðe an vða fócal reo
ac ba mait linn go leigfrðe an mero reo
a leanap. Tá Ollamh Seapmáinneacá ap
aum vðo Voegen a' bñat a tigseacá tó
héríum an ramþaró reo cugann. Tá glear
aíge le caint an duine a rgsifóibar nó a
gceannanó ap pláta, agur ni hé amán fín
ac mairfír an pláta nó an bun-múnta vðic
mle bliaðam. Ip fáda an t-acáip é fín
le píora Saeðilge a bér vðeo.Vi an t-Ollamh reo Voegen i n-uparíð i
gCúige Muimán 7 tiocefap ré go Connacá i
mbliadana. Séap tá uann nA CAM
TEOIRÍ IS SOILÉIRE NÓ IS GLAIME
SAEÐILGE AP GAC CEAPÍ VÐEN CÚIGE A CUP
AP FÁÐAÍL LE GO GCOMÁIPARÓ A SCÉADÓ AP
NA PLÁTA NUAIR A TIOCEFAP VOEGEN. VEIT
A SCÉADÓ RIÐO AP FÁÐAÍL GO CEANN 10,000
BLIAÐAIN. NIIL MÓR AN OPEADÓ REO AP
CONNRAÐ NA SAILLIM, CONNRAÐ MUIGÉEO,
CO. SLIGIS, RORCOMÁIN, LIATHROMA I CO. AN
CLÁIR A BÉRÓ ANN LE ROMPLA VÐA SCÉADÓ A
CUPI RTÉACÁ. AP AN ÁÐBÁR FÍN TÁMARDÍ AG
IAPPARÍÐ AP VÐOONE IP NA CONNRAÐE REO
RGOT A N-ÁITE FÉM A AINNMÁ I NA HAIMMEACÁ
A CUPI CUGANN. TIS LE RAGAIRT, MÜNTEDÓIPÍ
I CÍPMI, VOÐTUÍPÍ I CÍULE VÐINE A CÍPMEAR
RUIM RA RGSÉAL GO LEIP CONGANTA A TABAIRT
VÐM.Ag iapparíð a gceangata atámarí i tā
rúil agamn naé leigfe riðo le faillige é.
Marí ba mait linn romplarí maice ve
Saeðilge na gConraðe úto a bér le
fágail go vði vðeacá aímpíre. So vði
eagairt ap vðanípteoiri an STUCÍ A
cumpceap na haimmeacá.

AN STOC.

A Cípa,

Ap cíup tā do fiontarí rtéacá
agamn le h-áðari na bliaðana reo cugann!

VÐEAN ANOIS É.

Niil ann ac 3/- le h-áðari na bliaðana!

Céirt na Teangeolaí Sáin Airmairic

Déanfaidh mé tuilleadh i dtaoibh na litriúiseachta nua seo ar ball, ag caithfidh mé a minipeacht aonar cé mar tá lucht "Swallow" ag ionnpriúise na ceiste eile, ceiste an phobairt Uiscearús. Marú dubairt mé éceanáisíor múineadh an Uiscearús is ír na fsgoltaí. Níos mó tuigeadh aon múineadh greamhaistíodh do na daoninibh in a oteangealadh féin, ag amáin an Teangeal Chisortairí. Marú dtuigeadh greamhaistíodh san eolais ar a gheimhreadam féin. Ni mirte dom a maoibh libh annró gur Catoilicigh cráidteacá, cneidímeacá, oisognaireacá an fhearr dárpaí de Mumintíp na h-Ármairce. Daoine macánta, capannaíca, cóirí readáin, san anacláim ionnta, ná upéirí. Ni feictear aon droch-pháipéar gáilleannáil Frainnciach ran thír. Is deas Lánamhna nach mbíonn muirísean móra aca, ní fearnaítear na Frainnciach é. Níos mó Uisceas a maoibh go dtuit siagaltaí na Fraince i dtuilleamairte ar muinntíp na h-Ármairce le maipnealaig t'fágáil le h-agair a scablaig agus le fin 65a pláinteáin a théana do fólaitaint u'dhá n-árm.

Oír懦 é nád tugaod aon iarracht fán
nDhearpóinig do mhuineadó do'n aor ós go
dotí le fisí Dheirdeannaige, ní h-aon iongnád
gum fár dhoic-mear as a dtseangam dútctair
in inninn na daoine. Da thíos leis gum
comhaimsearthaimeolaír beit taobh le Dhearpóinig
atháim. Da thíos leo nád páid cultúr ná
eolap a mb'fisí trácht as le fágáil ac tuisí
an bPáinniceir. Ruin eile be ba f an
Páinniceir teanga na boungaeoirí ran
Aimaire Leip an céadtaibh bliain, agus b's
an dhoic-mear céadta ag na daomhínibh
"Galánta" as an mBhearpóinig is b's ag an
reacnáritibh féin as an nSaerailg. Ni tógra
as na daomhínibh docta an dhoic-mear d'fár
n-a n-inntinn. Tá a phíor agaínn féin go
bphil daoine ran nSaerbealataet intiu atá
san mear as an nSaerailg a labhar píot. Ni
opta-ran atá a milleán. Nád é an
bhealpa an teanga Galánta-teanga na
n-uarla, teanga an dochtúra, teanga an
fin-dlúise, teanga an tragairt, teanga an
réamhritip, teanga an teaicta vála, teanga
an piásaltair, teanga na bpáipeap nua-

accá. Is feictear thíos go scimhír a gcuio
Saerilge céim as agairt ran Aimpaire loctaim
i lártaip na h-uarla. Da leip do luict
"Swallow" nád fúinfort a chup i dtuins-
pint do na daomhínibh go mba ceapt thíos grád
tabairt d'a dtseangair agus meap a tabairt
míni. Niop móri an feáil a bheitinni go
cónamh agus gum a ceapadh a péitcteóideas
an dothar nómha de péir a céile. Da é an
comhaimsearthaimeolaír beit

1. San aon iúro a théanáin i dteorach le h-agairí na nraoine ná a éup i gceall róid go mbéar ag cuimníú oíche. Saé sárpa de Bheárapais inntleacáda, tilre do éup ag obairi an ron na Bheárapáime agus an gnó a théanáin rí riumhá. Lucht "Swallow"

2. Céim luat iр béal gáe uile nuto rocaim as an ngappa rin, ceist na teanganan a pléró leir na tuoimín agur an "roicéad" a chaothrácaileadh n-a mearc, aé gan daint leir an mbouigéorpíe nó leir na h-uairliú bhéige.

Sé an céad rúr a bhí le Déniam aca
litriúdeáct agus ábhair léiginn a fólaitaint.
Is baile má bhí aon litriúdeáct Bhearáinige
ann rúr ar cuimhead "Swalapan" ar bun.
Roinnt rean-reáalta, agus dánta, agus
leabhar chabhaitó, ba éin é an méid. Bhí gae
einniú le Déniam aca ar an tua, na c'mór,
áit bhí roinnt ríomhánóis clárte ann deana,
agus ba iad-pas a tús thíos do'n obair.
Feart dant ainnm Róipirt Némon atá i mBun
na h-athair isteach ná roinnt aitinn "Swalapan"

na h-oidhre agur ré fear-eagair "Swalaran" é. Fear ós an téigseannra, Séap-éiread, diosgrapheac atá ann, fear i bfun lán-eolair aige ar sac a mbaineann le teangealtair, fear a tuisgear sac aon éigíte Liteaptá, fear a bfun fior a céitíte go beagáit aige. Tá rúit an fiagaltair air agur

ní móír do a lán d'á ghnó a déanamh fá éaint. Tá reata maidh ríspioibhnoípí ag cabhrú leis. Toirc gian litriðeaét vúicapaé beit ann ceana, ríspioí eudo aca-ran airte agur tréaetá ar a ngurtaíl fém. Crom an eudo eile ar reáalta agur airte agur trámatá d'airthní ó teangstaéib iapaéta. Ól airte ar "Swalaran," ar "Lichideáet Saeölge na h-Áimre heo," León Ó Úisín a ríspioib i uchoráe i. Ól "Oideas Cloinne Tuigeann," agur "Oideas Cloinne Uirneac," agur "Oideas Cloinne Líp" fá cló aca. D'airthnís riad "Táin Bó Cuailgne," agur rean-reáalta eile Saeölge. D'airthnís riad reáalta agur tréaetá ó'n mbíobáinairc agur ó teangstaéib na Spéise agur na h-Ungáire. Tuigsear ó'n méid reo gup daoine iad a bhusil mear aca ar fír-litriðeaét, cuma cé'n teanga n-a bhusil an litriðeaét le fágáil. D'fherdip go mb'fearrtoe an reéal agairn fém in Éirinn dá noéanamuir aictír oíche agur eudo de litriðeaét uasal na h-Eorpá a éup ar fágáil n-ápi dteangaird fém.

1 Uteannta a Ófhl ñá ðéanam ag luect
"Swaloran" le litriðeact a folárait
do'n aor fárta, tá rpeat leabhr ñá éup le
cénle aca le h-agár na mþréarac atá ag
iapparó an teanga v'foglaím. "Aþ Skol
Vrezonek" (.i. an Scolt Ùmearóinise),
an t-ainm atá cupta aca aþ an scuio reo
ve'n gno. Ni táimig aé ñá leabhr fá maipre
go fóill—"Précis de Grammaire Bretonne"
(Gramadae na Ùmearóinise), agur "La
Prononciation Bretonne" (Fogairdeact na
Ùmearóinise). Leabair ñá-teangtae a
vær ionnta nile.

O'r furo é go d'fhiul obair na litriúdeácta ar riubal aca agur leigtheoirí na litriúdeácta ag dul i bpáir agur i neart, tá lué "Swalapan" ag tabhairt fán gcuio eile de ceirt na teangeal anoir, tá riad ag tarrtháil an phobal Bhearaig do teagare. Sé an t-aor ós an éadomh cùram atá opta. Is beas páirte Bhearaic a connaic leabhar aibid aé leabhar Fhainneir. Ni cuigeann na páirtí ran Ármairc foictiúr an Fhainneir go mairt, agur ní féidir leo rpéir a cup i leabhaird ná i leigtheoiríseáct i dtéangealóraíseáct. Ni mireann dom a pháid liú annróisup fúifírt leigtheoiríseáct na Bhearáinmige a máineadh órúib-pean a labhar i ó órútear. Ós a fhíor ag lué "Swalapan" rin agur bliathain ó roimh toruig riad aip leabha do fholárait do'n aor ós. "Levriou ar Vugale" nó "Leabha an Dora Óig" a tuigtar aip an ádúbar leigtheoiríseácta reo. Ós leabhar an-deara, ro-léigte, innpéipe a cinnéadó amach go dtí reo i. "Prinæzig an Dour" (Rioghan beas an Uisce), agur "Per ar C'hlonkl" (Peadar Connéos). Fuan an ós leabhar reo molatáin ó na páipéaraibh náisiúntha Bhearaic. Do moláin muinteoirí agur ragairt agur cléitigis phortertúnaíodh iad, aé da iad na páirtí féin da mó a moláin.

Rud eile atá luét "Swalapan" a théanam. Don airgead a dhíor le rpáipil aca—ádh ní mór te páid a méir—cuimheann riad i scirte ar leit é le bunaíocht beag a chumhú le teabha a bhronnadh in airce ar na páipib. Sagart ná máinteoibh a mb'áil leis teabha Bhréaromhise a tabairt mar bhuairfeanna do na gáruipis nó do na caillimh óga atá faoi n-a gcaínam, bhronnann "Swalapan" opta iad éomh fada ir dhíor an t-airgead aca le caiteamh air. Bionn liorta ina gáe umhír de'n impleabas a mbíonn ammneáca na ndaoine a tuis airgead le h-agaird na bpáipti, a mbíonn riad tfor ar leatanaíocht amháin, agur bionn ammneáca na ndaoine ar tuigead leabha le bhronnadh óibh ar leatanaíocht eite. Sílim pén go mba mait an cuimheamh rudo éigin ve'n tróigt fa a chup ar bun le h-agaird na bpáipti docht fan n-ghaeithealtaacht.

Cúpla mí ó fom éimp tuét "Swalain" cumann nua as bun as nór an Fáinne. "Ar Simbol" (An Comhaontá) atá mar ainm aip. Seo iad na piaglacha a thamear leir:—

· Duine aig dit a mba nían leis an comhaonta
a éarcaim, ní mórt yó—

- (a) Beidh or cionn oíche mbliaodáin déag
d'aonair,
(b) A dinnim a chéile le móro nád LaBhappard
ré ac Driéaránis le duine ar bith
eile a bhfuil an comháta tá éaitearán
aige.
(c) Usgadháir beidh aige ó "Swallow"
leis an Eacomháta a éaitearán.

Ir beag an deilbhídeacht atá i ndíth na comallaca rin agus coingeallaíodha an Fáinne. Ní maí a céile na piaglacha a baineap eis an ríomhú san Ármairc agus i nÉirinn. Is mó i do na hUíreachaibh beirt in ann an eanga do labhairt agus i léigearán agus ríobad freisin. Tá fát leip rin. Ir mó o mó an méid cannteoimh tútarcaí atá ca tall ná tá agamhne, ach ní féidir leo iarráin a éup i gceáill san beirt in ann a teanga a ríobad. Níl rin comh piactanach ní i nÉirinn. Labhairt na Saerfíle an duí ir mó atá in eapnamh opainne agus aititimíodh ari níos déal i ndíth na Fáinne. Leip an eanga a éup éunn cinn ní go mairb mear as, aic uile duine in Éirinn ari an Uíreachaibh agus i luett caritte an Fáinne.

Sin map atá an rééal aca ran Apmairc
i lárcais na h-uaipé. Óiream deas
aoine as obair ap lán a noscáill le n-a
teangeamh tútcáir a pábhail, iad as eiteamh
raosail ap an obair; iad as obair in airce;
to ag ioc ar gac coptar ó n-a rpapán fém
an congnamh uata-pan a bhuil neapt airgí
ca; piásaltar, móp, cumaraé, náimde-
hail as cup n-a n-ásgaird, agur luét turair
a rluaiigte roin Franncais agur Saranais
agur Punneán as túiplingt opta Sab
laibain. Náp ceapt dáimne Saedil Ápo-
pear a bheit againn ap Daoimh atá ag
ornú ap an scat céatona agur bi le thoir
gáinn fém. Náp ceapt dáimne a cup t-
uigintiobh go bhuilmito ag breacna 50
optoiméarach opta agur Súbh é ap nguróe
n-eimeoicáid leó a nóstairiùibh
gilteac a écup i scéill i mearc na náirian
fír. Tá nóra agur déara agur teanga
apíplaéta móipe agus bagairt opainne. Tá
óra agur déara agur teanga náiríum móipe
apímeamla eile agus bagairt opta-pan. Tá
liberté, égalité, fraternité" n-a mbéal as
agaltóipn na Fraince acu nil im na focta
an aé dalladh-mullóig. Nil aon libertó as
Óireapais le n-a teangeamh agur a
Déarana a cup in uaetar n-a nóstairi
un. Nil aon égalité le fágáil aca acu an
impriomprion. Nil fraternité a tuig munn-
ear an piásaltaip óróibh i mbliadóna agur
mhbáil ap riubal aca. Bi ceatrap againn
aetul n-ap utórcapibh do'n échinniu 10
agur bi an t-ád opainn náp écup na
ndarmes amach ap ár leabtaéaid rinn—mu-
tábla do Daoimh eile. Bi deipt 20
arra Óca Cliat ap an tuiup t'imitis go dtí
Óireap. Ba deas ap tuigeamais te déire
Óireapomh agur rinn ag fágáil na
Eipeann. Tuigimto an rééal anoir agur
ainiuto ap aon báramail i otaobh na nádaim
alma ató tall, gus daome iad naé bhuil
mbualadh le fágáil ran Eóipoip mapí Spá-
ine, mapí cairdeamhlaet, mapí féile. Súbh
an deannait DÉ ap a n-obair agur glao-
uir, ó n-ád seoróe amach "ÓIREIZATAO!!"
AN ÓIREAS SO BRÁT!

an duacaillín buriðe.

CASRA.

An Armaic, An Ùrpear: Breiz, Bretagne, rittany.

An Úphearóimis: Brezonek, Breton (1. attanga).

"Swatarn": Nord-est.

Βρέαρας, Βριτανίας: Breton.

ÉADAC SAEDEALAC AN FEABHAR LE
FASÁIL 6

ROINSIAS MAC DONNCHAÓA T A com.
1 nSAILLIM.

A éinig tlútar i gcomhairde te déantur
n héireann a éinig 'un cinn.

Stuairpeanna

BEIRDEAR—(1) Tá beirdear an fuaict air; (2) Sób an fuaict; (3) Cuma an fuaict; (4) Dát an fuaict; (5) Sób an oile (uile).

BÚIR—Uall, béis, tán tarbh ag báisúne le teamn oile (uile).

BUNASTÁN—Sín bun rgeice, nó bun eparibe air bít eile tá rónt bior fárta ar an talam.

BRÁGÁ-SÍL—Ní feap san brága síl é deirtear le feap a bheit go leor te suíntar an traoigéil aige—níl aon brága síl air an duine náé bheit luac na efonóige air a feilb, deirtear freisin.

BÓBAL—Bí ghuais na mná ma botal air mullaé a éinn; (2) Domailín air éairpín; (3) Air éalá, túlán, méire, &c. Sín i an éigic freisin.

BRIOLLAMAS—Ir opt tán bhuillamar deirtear le duine tiocfaidh amach ag obair lá deannaítear. Saobhár. Tear aigeacht folá. Tá tear an aicme ina tóm.

BAB—Sé rím an folc nó an mhing ghuaise bior air bácair éinn an duine. Bí bab ghuaise air, a' teadáit anuar ma pál; tugtar bab freisin air an pláim olla bior air bácair caoraí. Slaorótear caoirí an bab air an gheiméil rím caoraí. Tugtar bab mar a scéadáin air an scipín a bhuilltear ríor éis an talam ina mbfótear ag caiceam piginneáca éige.

BREIMLEAC—Sín feap fada fárap ruar fiaothán coir claréadair do bárr tuar deirigeac, ní scéann bó, caora na capall é, & fanann ré annam nō go ngearrítear ma fop chion é, le hagair leatréadair muc.

BO-BOÓ [BU-BAÓ?]—Sín feap beath ag imcheáct 'r a ceann faoi aige san aon phint air; Ir gnáir le máthreacá beirt 'bagairt an bobaúdha air na páirí. Cugairt an bobaúdha [bu-baó?] deirtear leo nuair a bsteap ag iarráid iad a comhneáil irtis.

BEARAC—Ir i an bearac an poll tá air an bpota gliomaí a dtéiréann na gliomaí ag na poistían nuádha ríor éis ag ite na mbaoisí tá air tóm an pota. Ó raibh an gliomaí ran bpota, anfhor ní tiocfaidh nō go dtugtar air le do láim é. Ní headh naé bfreúéann ré le imcheáct air nuair atá ré pácaé; aé ní féidir leo, apae tán bearac déanta éomh ualbanta rím naé féidir le na sceann finne an poll i ndeaéadair ríor ann fágair amach air.

BIOR-IN-AON-TSÍL—Sín mar deirtear le duine é náé mbionn aige aé aon duine amháin, & go n-imthíseann ré uaitó—Ir marúg a bior taobh le biar-in-aon-tráin, agur ní mó ná marúg é.

BEST-BALLA—Sín balla cloé tá déanta leat-taobh an dofar ag déanam leat-rgáé.

BRAISDEAC—Sín é an t-ainm a tugtar air an sceanglaéan tá greamaingéir ó'n ngaoth tá faoi mhuineál cumhí gádair nō éasraí. Braisdeán—air bó freisin.

BOCAL—Seo ríeans férí tá i gcoramblaet bhruim-féir, fárap rínte i mbairi talamh gáimh réitíte. Baintear agur leis-teap air feistían é le hagair cumhreacáí agus iarráid caoraí & gádair.

BÉALÓS—Béalós an t-ainm tugtar air an bfaon-forgaile bior i n-iocáit teime móra. Buro mhinic gurb i an béalós an círeán tarige bior ag comhneáil na bfratas don buaileall amhrise nomeo.

BÓRÁN—Déantai bórán de croiceann air caoraí a gáraí tápt timcheall air fomra leatan ádmhar. Táinigéis níste annam é go scuipí ríor tápt béal an fomra é agur anfhor air tápt timcheall iorí an croiceann ríor t-ádmhar. Leagtar tápt annam é go rtáluigeadh ré. Ir iondá spártó a mbior ré le n'agair; aé bád é an gnotha ba mó b' d' a' cnuáthú arbair.

Inn an trean aimsir, agur so denim so dtí le fionn-sámpio anuar nō gur tóirí na duine ag éigise galáca, bior muintir na tuaité ag meilt a ghearr arbair fém & ag déanam arbair de. Tollfaid riad an bórán ag déanam cnuáthú de.

DAMBAILLE—Tá mé mo báileabhair i. do bambahairle (DAMBAILRE)—Tá mé mo báileabhair i. do éinn ré duí & duí oírn—amaé 'r amaé—tám cuíta go dtí an rímuig—tá mé i n-ádharcáit an ariú.

DAIRICÍN—Bí an feamainn air fad aige faoi na báireachín i. bí rí aige faoi fén san aon duine a' dul i na bárr air—faoi na upláin—faoi na mullús.

DOBTÁ—(1) Sín malairt; (2) Tá an scíp ma bochtá i. go bheit rí fliuc támáilte ag neart na báiríte & naé mbionn ré fúifíordá i oibríu. Aon dochtá amháin—aon uairi amháin—tiubhráid ré bochtá eile faoi an raoisál i. maippe ré tamall eile—iarráct eile.

DAISSE—Dairs párpéir i. gádair párpéir—leabhar—Cóipeal—Téadraí—Dairs éirs freisin.

BUN BILÉAD (BUMBLEADÓ)—Rud cíunn coirteanáil air bít. Stumpa de feap teann a mbealtó corr amach air (Top),

BUN-AR-ION (AR-AON)—Táimic ré air agaird bun-árión (air aon) deirtear le fléadún ré ruar san aigeacáit—Bí bohráid an éim sé faoi.

PEADAR UA CONCEANANN.

BACÁIN—Sín bá ríora iarráinn atá pároite irtéac 'ran iarráinn leir an dofar a éigéadó oppa.

BRIODÁN—Cúl-cáimt nō icompháid.

BRIODÁIN—Rudair beaga san móráin maitheara ná tarbhe. Tugtar Ómocáin air éadairghe beaga na bpáirtei. [Ómocáin: Óreasán. I n.S. na hAlban: plaid].

BRUÍSS—(1) Sín páirtear éairde ná balla a bior beagnac tuitte, (2) duine a béal ríró glan le toráis ort i scómharáid san fáid san ábhar.

CAMÓS—Saigair tubáin i reo a bior air iondúir ag iarráintí nuair a bior ríad ag iarráid faointí. Tá rí go móri fada níor láitíte ná an tubáin agur níl rí comh láitíte ná comh móri leir an ngeaf. Bionn rí ceangailte air bárr an doirígha marí béal tubáin air bít ann. Ní leigearán an t-iarráipe ríor i corróim ná go deob go n-áigéann ré bheac láitípi marí an colmóir ag phuicáid leir. Annam ríaoileann ré ríor i agur in aici a bior an gnotha dá dícheall.

CAOLAÍC—(1) Na gheasáin beaga atá rínte iorí na pataí agur na rípaiteacá, (2) rímléap caolaíc a tugtar air rímléap air bít atá déanta de pláca agur de Ómpeacá. [Cc. rímléap chinnairí.]

CAOLÓIN—An páirtear de iomairte irtéac a fágtar san corráighe táir éir na boirto a bheit leagáda.

CONSAÍS—(1) Na heappair a éeannú sear duine i riopa, (2) saé 'ra mbionn air iondúir ag tarpealairde ná a leitíeo, marí, éasáid, béal, &c.

COR-SÚSÁIN—Sín é an glear a bior ag duine le rúgán a éapád.

CRÁMHARLAÍC—An fúigleac a fágtar i ndiarió bheit ná gáé a bheit i ndiarió an triúinéapa, ré rím, na piopair átmuir. Rudair san mait 'fead' an crámharpálaé.

DABA—Ríora de ríor bós.

DEOLÁD—Rud beag le níche ná le n'ól.

SLIÚRAC—Do bheith go binn a bheit leagáda irtéac agad. Nuair a éairear duine tamall fada ag ite agur nuair a éigígear ré deirtear leir má tá aon teanntáir aca air "Tá gádair irtis anoir agad."

P. O FÁRTARTA.

Date na hAille,
An Spidéal.

CAT Róipe ní Ćuinn

Néigim-re mo mallaéid do'n té marbhuis mó-éat

Ir iondá spárt dear a tiubhráid ré irtéacáid; Tiubhráid ré an t-éan leir de gheasán an éiginn

An lontóibh, an éigíreacáid agur naonábar tá gclann.

Cuir mé mo éuitín air oileán air cuairt, Táimic ré éigiam air cneacáid le fuáct, Tug mé do glame ven ríuff a b' cnuair, Agur éi ré na luéam amach air an gcuaité.

Cuir mé mo éuitín amach go Sliabh Dán, Agur marbhuis ré caora té maori air an ngleann, Ás dul éis na tiorta do mill ré a pairb ann, An rógaiste pilé, rí an ipé cat bán.

Cuir mé mo éuitín amach go Sliabh Cuinn, Agus daimhriúshaid cónailleam air mullaé a éinn,

Cleireacáid an éigleam ír bhoir ann cíunn Ni ríomhóibhartoir coimh cait Róipe ní Ćuinn.

Úa móri i gceart an coileán bí ag Conán & ag Soll,

A tiubhráid an fiadó leir irtéacáid air an ngleann

Ó feapú liom-ra an cat ós bí ag Róipe ní Ćuinn

A fhoileacáid an t-éan air an aoi or a cionn.

Ó Seán Cúimh Mac Donncháin, Árdo Chóir, Cárna, a fuaimear é reo tuar.

SEÁN S. Ó CATASAI'S,
Cóilítear na hInniscote,
Saillim.

AS SIOPA

T. UI NEACHTAIN & A

CLAINNE MAC

78

BUAIDH CONNACTA MARDIN

LE TRÓTGÁIN & INNTREABH

CÍNSEÁL, UIRLÍR DE CUILE

CINEÁL, BÁILL ACRAÍ, SPÉIRD,

& EILE.

SRADH NA SIOPAÍ, SAILLIM.

CÉIM-RÍGEÁLT: Ó Neachtain, Saillim.